

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII DLA KLASY VII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

**Zgodny z programem nauczania
„Geografia bez tajemnic”**

autor: Arkadiusz Głowacz.

**Podręcznik „Geografia bez tajemnic”
klasa 7**

**autorzy: Arkadiusz Głowacz, Marianna
Adamczewska, Barbara Dzieciol-Kurczoba**

**Małgorzata Fedoruk
Rok szkolny 2024/2025**

Cele oceniania

- 1 Wychowawczy - Wspieranie uczniów poprzez diagnozowanie ich osiągnięć w odniesieniu do wymagań edukacyjnych zawartych w podstawie programowej i programie nauczania.
2. Diagnostyczny - Dostarczanie uczniom i rodzicom informacji o postępach w uczeniu się, poprzez wskazanie, co uczeń robi dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien dalej się uczyć.
3. Dydaktyczny - Uzyskanie informacji zwrotnej dla nauczyciela w celu doskonalenia, jakości pracy edukacyjnej.

Zasady oceniania

- 1) Zasady PZO są zgodne z Wewnątrzszkolnymi Zasadami Oceniania.
- 2) Ocenianie ma być systematyczne, sprawiedliwe i jawne.
- 3) Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest uzyskanie rocznej oceny, co najmniej dopuszczającej.
- 4) Obowiązuje sześciostopniowa skala ocen, przy ocenach częściowych dopuszczalne jest stosowanie plusów („+”) i minusów („-”).

Formy pomiaru dydaktycznego

Narzędzia i środki stosowane przy ocenianiu uczniów to:

Sprawdzian wiadomości

- Obejmuje zakres materiału od 5 do 15 jednostek lekcyjnych.
- Ma formę testu pisemnego złożonego z różnego rodzaju zadań.
- Termin ustalony, z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem, czas trwania może być krótszy niż jedna godzina lekcyjna.
- Sprawdziany pisemne są obowiązkowe.
- Uczeń, który nie zgłosił się na sprawdzian z przyczyn usprawiedliwionych, musi przystąpić do niego w ciągu dwóch tygodni od daty powrotu do szkoły.
- Jeżeli nieobecność na sprawdzianie jest nieusprawiedliwiona, uczeń przystępuje do niego na pierwszej lekcji, na którą przyszedł.)
- Każdy uczeń na własną prośbę ma prawo pisać sprawdzian poprawkowy (formę oraz termin ustala z nauczycielem). w terminie do 2 tygodni. Obie oceny są wpisywane do dziennika.

Kartkówka ze znajomości mapy:

- Polega na wykonaniu szeregu zadań praktycznych przy wykorzystaniu mapy turystycznej/fizycznej, zaznaczeniu szukanych jednostek geograficznych.
- Jest to forma zapowiadana z wyprzedzeniem np. na poprzedzającej lekcji; dotyczy materiału bieżącego lub wybranych zagadnień z mapy politycznej i fizycznej świata.

Kartkówka z bieżącego materiału

- Pisemna praca, sprawdza wiedzę z trzech ostatnich jednostek lekcyjnych, nie musi być wcześniej zapowiedziana.
- Nieobecność ucznia na kartkówce nie zwalnia go do zaliczania danej partii materiału.

Odpowiedź ustna – sprawdza wiedzę z trzech ostatnich jednostek lekcyjnych, nie musi być wcześniej zapowiedziana,

Odpowiedź ustna ze znajomości mapy:

- Obejmuje znajomość mapy jednego kontynentu lub zagadnienia np. morza świata.
- Przy wystawieniu oceny za odpowiedź ustną nauczyciel powinien przekazać uczniowi informację zwrotną.
- Uczeń ma prawo być nieprzygotowany do odpowiedzi ustnej bez usprawiedliwienia jeden raz w półroczu.
- W przypadkach losowych, na prośbę rodzica, może być nieprzygotowany po raz drugi. O powyższym fakcie uczeń jest zobowiązany poinformować nauczyciela na początku lekcji.

Kryteria oceniania odpowiedzi ustnych:

- Pełna odpowiedź na jedno pytanie – dopuszczający,
- Pełna odpowiedź na jedno pytanie i częściowa na drugie – dostateczny,
- Pełna odpowiedź na dwa pytania i częściowa na trzecie – dobry
- Pełna odpowiedź na trzy pytania – bardzo dobry

Ponadto ocenianiu podlegają:

Prace dodatkowe – (referaty, modele, prace samodzielne wymagające korzystania z różnych źródeł informacji geograficznej),

Udział w konkursach geograficznych, olimpiadach, reprezentowanie szkoły w różnego rodzaju przedsięwzięciach,

Aktywności na lekcji – Uczeń, który wykazuje się aktywnością na lekcjach geografii jak również poza zajęciami otrzymuje znak (+) bądź ocenę w zależności od zaangażowania oraz ilości pracy, jaką wykonał. Za zebranie pięciu (+) uczniów otrzymuje ocenę bardzo dobrą.

- prezentacje dłuższych wypowiedzi,

- udział w dyskusjach,

- prezentowanie pracy grupy,

- krótkie odpowiedzi w toku lekcji,

- pisemne zadania domowe,

- sporządzanie map myślowych, posterów, portfolio,

- stosowanie zintegrowanej wiedzy do rozwiązywania problemów (według wymagań i standardów),

- wykonanie prac dodatkowych związanych tematycznie z przedmiotem (zaproponowanych przez ucznia lub wskazanych przez nauczyciela),

- inne działania wynikające z zainteresowań ucznia, wiążące się z programem nauczania geografii jak i wykraczające poza program, np.: własne działania na rzecz środowiska potwierdzone przez nauczycieli lub dyrektora szkoły, przygotowanie materiału do nowej lekcji, zorganizowanie wystawy, konkursu itp.

Nieprzygotowanie do lekcji

Dopuszcza się zgłoszenie przez ucznia nieprzygotowania do lekcji (brak zadania, nieprzygotowanie z trzech ostatnich tematów, brak podręcznika), co nie skutkuje oceną niedostateczną, lecz jedynie wpisem w dzienniku o treści: „np”.
Uczeń może zgłosić nieprzygotowanie 1 raz w semestrze - przy realizacji 1 tygodniowo lub 2 razy w semestrze przy realizacji 2 zajęć tygodniowo.

Uczeń powinien zgłosić brak przygotowania tuż po sprawdzaniu obecności, inaczej jego zgłoszenie nie zostanie przyjęte. Zgłaszanie nieprzygotowania nie dotyczy zapowiedzianych prac klasowych, sprawdzianów, kartkówek. Brak przygotowania w innej sytuacji skutkuje otrzymaniem oceny niedostatecznej.

Przy ocenach cząstkowych dopuszcza się stosowanie znaków (+) i (-). Znak (+) powoduje podwyższenie oceny o 0,25 stopnia, np. 3+ to 3,25. Znak (-) powoduje obniżenie stopnia o 0,25 np. 3- to 2,75. W klasyfikacji semestralnej i końcowo rocznej obowiązuje ta sama skala nie stosuje się jednak znaków (+) i (-)

Skala ocen

1. Stopień celujący – 6
2. Stopień bardzo dobry – 5
3. Stopień dobry – 4
4. Stopień dostateczny – 3
5. Stopień dopuszczający – 2
6. Stopień niedostateczny – 1

Wymagania oraz kryteria oceniania

Wymagania

Program nauczania ściśle określa wymagania na poszczególne oceny. Stopień opanowania poszczególnych treści ocenia nauczyciel, stosując wymienione wyżej formy pomiaru dydaktycznego.

Wszystkie prace pisemne i ustne są tak skonstruowane, aby sprawdzać stopień opanowania treści nauczania na różnych poziomach.

Nauczyciel na początku każdego roku szkolnego informuje uczniów oraz ich rodziców o:

- 1) wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych, wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania;
- 2) sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów;
- 3) warunkach i trybie otrzymania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych.

Ponadto na bieżąco – podczas zajęć lekcyjnych oraz bezpośrednio przed pracami kontrolnymi uczniowie zapoznawani są ze stosowanymi wobec nich wymaganiami programowymi (z danego zakresu materiału) oraz kryteriami oceniania.

Ogólne kryteria oceniania na poszczególne stopnie:

Celujący (6)

Ocenę otrzymuje uczeń, który:

- posiada wiedzę wynikającą z samodzielnych poszukiwań i przemysłów,
- potrafi korzystać ze wszystkich dostępnych źródeł informacji,
- biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych, proponuje rozwiązania nietypowe, rozwiązuje także zadania wykraczające poza program nauczania,
- osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadzie geograficznej,
- dostrzega i rozwiązuje problemy istniejące w środowisku geograficznym w różnych skalach przestrzennych i czasowych,
- swobodnie posługuje się mapami różnej treści, analizuje i wnioskuje na podstawie danych materiałów źródłowych.

Bardzo dobry (5)

Ocenę otrzymuje uczeń, który:

- posiada wiedzę pozwalającą na samodzielne jej wykorzystanie w nowych sytuacjach,
- sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami, samodzielnie rozwiązuje problemy i zadania, posługując się nabytymi umiejętnościami,
- potrafi poprawnie rozumować w kategoriach przyczynowo-skutkowych,
- potrafi powiązać wiedzę z kilku przedmiotów przy rozwiązywaniu zadań,
- wypowiedzi ucznia są samodzielne, wyczerpujące pod względem merytorycznym, poprawne rzeczowo i językowo,
- wyjaśnia i ocenia przebieg i konsekwencje zjawisk i procesów przyrodniczych, ekonomicznych, politycznych i kulturowych.

Dobry (4)

Ocenę otrzymuje uczeń, który:

- zna definicje, fakty, pojęcia,

Na ocenę śródroczną i roczną uczeń pracuje systematycznie; nie ma możliwości zmiany oceny w wyniku jednorazowego przygotowania się z określonej części materiału.

- operuje poprawnie słownictwem geograficznym,
- rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne lub praktyczne, a trudniejsze wykonuje pod kierunkiem nauczyciela, z pewną dozą samodzielności i inwencji,
- potrafi korzystać z różnych źródeł informacji w celu odczytywania, interpretowania i przetwarzania informacji zapisanych w postaci mapy, tekstu, tabel, wykresów, fotografii, modeli, schematów.

Dostateczny (3)

Ocenę otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności określone programem nauczania w danej klasie na poziomie nieprzekraczającym wymagań zawartych w podstawie programowej,
- zna fakty, definicje i pojęcia pozwalające na rozumienie najważniejszych zagadnień,
- wykonuje typowe zadania teoretyczne lub praktyczne o średnim poziomie trudności,
- potrafi pod kierunkiem nauczyciela skorzystać z podstawowych źródeł informacji,
- stosuje wiedzę w typowych sytuacjach.

Dopuszczający (2)

Ocenę otrzymuje uczeń, który:

- posiada poważne braki w wiedzy, nie wykluczają one jednak możliwości uzyskania przez ucznia podstawowej wiedzy w ciągu dalszej nauki,

- rozwiązuje typowe zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim stopniu trudności, przy wyraźnej pomocy nauczyciela.
- odpowiedzi ucznia są fragmentaryczne, popełnia błędy rzeczowe,
- mierna znajomość mapy, nie potrafi ująć zagadnienia całościowo,
- posiadane umiejętności przy zaangażowaniu ucznia umożliwiają jego edukację na następnym poziomie nauczania.

Niedostateczny (1)

Ocenę otrzymuje uczeń, który

- nie posiada wiedzy podstawowej,
- popełnia błędy rzeczowe,
- nie potrafi zastosować wiedzy w sytuacji typowej, nieskomplikowanej nawet z pomocą nauczyciela,
- pomimo działań wspomagających i zapobiegawczych ze strony nauczyciela nie spełnia kryteriów oceny dopuszczającej.

Otrzymanie danej oceny oznacza jednocześnie opanowanie wiedzy i umiejętności z poziomu niższego

Kryteria oceniania poszczególnych form kontroli:

Procentowy udział poprawnych odpowiedzi	Ocena
Pow.100%(za wykonanie dodatkowego zadania)	Celujący
90% - 100%	Bardzo dobry
75% - 89%	Dobry
50% - 74%	Dostateczny
30% - 49%	Dopuszczający
0% - 29%	Niedostateczny

UWAGA: Uczeń, który podczas pracy pisemnej nie wykonywał pracy samodzielnie (posiadał niedozwolone źródła) lub odpisywał zadania od kolegi otrzymuje ocenę niedostateczną bez możliwości poprawy.

Warunki klasyfikacji semestralnej i promocji do klasy programowo wyższej

Warunkiem promocji do klasy programowo wyższej jest otrzymanie rocznej oceny klasyfikacyjnej wyższej od stopnia niedostatecznego.

Śródroczna (semestralna) i roczna ocena klasyfikacyjna musi wynikać, z co najmniej trzech ocen cząstkowych przy wymiarze godzin nieprzekraczającym 1 godz. tygodniowo i z co najmniej czterech ocen przy wymiarze przekraczającym 1 godz. tygodniowo.

Ocena śródroczna (semestralna) jest średnią ocen cząstkowych.

Stopień celujący na koniec semestru i roku szkolnego może otrzymać uczeń, który był uczestnikiem olimpiady przedmiotowej na poziomie, co najmniej okręgowym lub odniósł sukces w innym przedsięwzięciu, które wiązało się z wykazaniem dużej wiedzy ponadprogramowej, jak również uczeń, który w ciągu roku angażował się w działalność proekologiczną i turystyczną poprzez uczestnictwo w wycieczkach szkolnych, warsztatach i innych imprezach o charakterze ekologicznym i turystycznym.

Jeżeli w wyniku klasyfikacji śródrocznej, stwierdzono, że poziom osiągnięć edukacyjnych ucznia uniemożliwi lub utrudni mu kontynuowanie nauki w klasie programowo wyższej, szkoła umożliwia uczniowi uzupełnienie braków, poprzez uczestnictwo w zajęciach wyrównawczych. Zajęcia takie są prowadzone przez nauczyciela geografii wg potrzeb uczniów, co najmniej raz w tygodniu.

Roczną ocenę klasyfikacyjną ustala nauczyciel w oparciu o oceny końcowe z I i II semestru. Ocena roczna jest średnią arytmetyczną ocen za I i II semestr. Uczeń uzyskuje ocenę pozytywną na koniec roku, jeżeli obie oceny śródroczne są pozytywne.

W przypadku otrzymania stopnia niedostatecznego w wyniku klasyfikacji śródrocznej uczeń ma prawo do jego poprawienia, co wiąże się z uzupełnieniem zaległości programowych. Forma i termin poprawy muszą zostać wcześniej uzgodnione z nauczycielem przedmiotu.

Ustalona przez nauczyciela roczna ocena klasyfikacyjna może być zmieniona w wyniku egzaminu poprawkowego (w przypadku oceny niedostatecznej) lub sprawdzianu wiadomości i umiejętności ucznia (w przypadku wszystkich ocen, po wystąpieniu określonych przepisami warunków).

Istotnym warunkiem otrzymania pozytywnej śródrocznej i rocznej oceny klasyfikacyjnej jest również obecność na zajęciach. Uczeń, który opuścił ponad połowę zajęć, a jego nieobecności są nieusprawiedliwione, nie podlega klasyfikacji i aby otrzymać promocję musi zdać egzamin klasyfikacyjny. Zasady przeprowadzania egzaminu klasyfikacyjnego określają stosowne akty prawne.

Dostosowanie wymagań do indywidualnych potrzeb ucznia

Nauczyciel geografii dostosowuje wymagania edukacyjne, o których mowa w art.44b ust. 8 pkt. 1 ustawy o systemie oświaty (Dz.U. z 2018 r. poz. 1457, 1560, 1669 i 2245) do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia:

- 1) posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego – na podstawie tego orzeczenia oraz ustaleń zawartych w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym, o którym mowa w art. 71b ust. 1b ustawy o systemie oświaty;
- 2) posiadającego orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania – na podstawie tego orzeczenia;
- 3) posiadającego opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, o specyficznych trudnościach w uczeniu się lub inną opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, wskazującą na potrzebę takiego dostosowania – na podstawie tej opinii;
- 4) nieposiadającego orzeczenia lub opinii wymienionych w pkt 1–3, który jest objęty pomocą psychologiczno- pedagogiczną w szkole – na podstawie rozpoznania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia dokonanego przez nauczycieli i specjalistów, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 11 ustawy o systemie oświaty.

Warunki i tryb otrzymania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej

Za przewidywaną roczną ocenę klasyfikacyjną przyjmuje się ocenę zaproponowaną przez nauczyciela zgodnie z terminem ustalonym w Statucie Szkoły. Uczeń i jego rodzice (opiekunowie prawni) mogą ubiegać się o podwyższenie przewidywanej oceny tylko o jeden stopień. Warunki ubiegania się o ocenę wyższą niż przewidywana

- 1) frekwencja na zajęciach z danego przedmiotu nie niższa niż 80% (z wyjątkiem długotrwałej choroby);
- 2) usprawiedliwienie wszystkich nieobecności na zajęciach;
- 3) przystąpienie do wszystkich przewidzianych przez nauczyciela form sprawdzianów i prac pisemnych;
- 4) uzyskanie z wszystkich sprawdzianów i prac pisemnych ocen pozytywnych (wyższych niż ocena niedostateczna), również w trybie poprawy ocen niedostatecznych;
- 5) skorzystanie z wszystkich oferowanych przez nauczyciela form poprawy, w tym – konsultacji indywidualnych.

Uczeń (jego rodzice) ubiegający się o podwyższenie oceny, zwraca się z pisemną prośbą w formie podania, które składane jest w sekretariacie szkoły, w ciągu 3 dni od przekazania informacji o przewidywanej ocenie rocznej

W przypadku spełnienia przez ucznia wszystkich ww. warunków, nauczyciel przedmiotu wyraża zgodę na przystąpienie do poprawy oceny. W przypadku niespełnienia któregokolwiek z warunków prośba ucznia zostaje odrzucona, a nauczyciel odnotowuje na podaniu przyczynę jej odrzucenia.

Uczeń spełniający wszystkie warunki, najpóźniej na 3 dni przed klasyfikacyjnym posiedzeniem Rady Pedagogicznej, przystępuje do przygotowanego przez nauczyciela geografii dodatkowego sprawdzianu pisemnego, obejmującego tylko zagadnienia, które uczeń uznał za ocenione poniżej jego możliwości.

Sprawdzian oceniony zgodnie z Przedmiotowymi Zasadami Oceniania zostaje dołączony do dokumentacji wychowawcy klasy. Poprawa oceny rocznej może nastąpić jedynie w przypadku, gdy sprawdzian został zaliczony na ocenę, o którą ubiega się uczeń lub ocenę wyższą. Ostateczna ocena roczna nie może być niższa od oceny proponowanej, niezależnie od wyników sprawdzianu, do którego przystąpił uczeń w ramach poprawy.

Wymagania edukacyjne. Klasa 7

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
I. 1.	Położenie geograficzne Polski	- wskazuje położenie Polski na mapie - nazywa i wskazuje na mapie wybrane krainy geograficzne w Polsce	- określa położenie Polski na tle Europy - wskazuje na mapie kilkanaście krain geograficznych w Polsce	odczytuje współrzędne geograficzne dowolnych miejsc w Polsce	- nazywa i wskazuje na mapie wody wewnętrzne Polski - oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski	- ocenia korzyści i zagrożenia wynikające z położenia Polski - porównuje rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski i Europy oraz ich konsekwencje
I. 2.	Czynniki kształtujące klimat Polski	- nazywa strefę oświetlenia Ziemi, w której leży Polska - podaje przykłady czynników klimatotwórczych	wyjaśnia wpływ szerokości geograficznej i wysokości nad poziomem morza na klimat Polski	- wyjaśnia wpływ Morza Bałtyckiego i układu form rzeźby terenu na klimat - podaje przyczyny występowania w Polsce	- nazywa masy powietrza kształtujące pogodę i klimat w Polsce - określa wpływ ośrodków barycznych i mas powietrza	porównuje i ocenia rolę poszczególnych czynników w kształtowaniu klimatu Polski

		▶ wyjaśnia wpływ wybranego czynnika na klimat		klimatu przejściowego między morskim a kontynentalnym	na pogodę i klimat w Polsce	
I.3.	Zróźnicowanie warunków klimatycznych w Polsce	▶ odróżnia klimat od pogody ▶ na podstawie map odczytuje wartości temperatury i opadów w różnych regionach Polski	▶ na podstawie map porównuje warunki klimatyczne w różnych regionach Polski ▶ podaje pełną nazwę strefy klimatycznej i typu klimatu panującego w Polsce ▶ odczytuje wartości z klimatogramów	▶ podaje niektóre cechy klimatu Polski ▶ wyjaśnia pojęcie okresu wegetacyjnego ▶ wyjaśnia powstawanie opadów orograficznych i cienia opadowego ▶ podaje nazwy sześciu termicznych pór roku	▶ na podstawie map opisuje zróżnicowanie przestrzenne temperatury, opadów i długości okresu wegetacyjnego w Polsce ▶ wymienia i wyjaśnia cechy klimatu Polski ▶ porównuje warunki klimatyczne różnych miejsc na podstawie klimatogramów	▶ wykazuje związek pomiędzy czynnikami klimatotwórczymi a cechami klimatu Polski ▶ prognozuje potencjalne skutki zmian klimatycznych w Polsce

N r	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
I. 4.	Wpływ zmienności pogody na działalność człowieka	- wymienia składniki pogody - na podstawie własnych doświadczeń pisuje zagrożenia wynikające ze zjawisk atmosferycznych	- wyjaśnia przyczyny zmienności pogody w Polsce - opisuje właściwe zachowanie podczas występowania ekstremalnych zjawisk atmosferycznych	- opisuje stany pogodowe wynikające z napływu różnych mas powietrza - omawia wpływ pogody na działanie rolnictwa, transportu i turystyki	- na podstawie danych udowadnia zmienność stanów pogodowych w różnych latach - wykazuje związki pomiędzy zmianami klimatu a występowaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych w Polsce	uwzględnia różne punkty widzenia w ocenie wpływu danych warunków pogodowych na działalność człowieka
I. 5.	Góry w Polsce i w Europie	- wskazuje na mapie Karpaty i Sudety - wyjaśnia, czym jest orogeneza i jak orogenezy przyczyniły się do powstania gór w Polsce	- podaje nazwy orogenezy - wyjaśnia pojęcie erozji - wskazuje na mapie przynajmniej pięć łańcuchów górskich w Europie należących do Alp	- odróżnia zewnętrzne i wewnętrzne procesy rzeźbotwórcze - podaje przykłady zewnętrznych i wewnętrznych procesów rzeźbotwórczych	- wyjaśnia powstawanie gór fałdowych i zrębowych - podaje dowody na to, że orogeneza alpejska nie została jeszcze zakończona	- wskazuje różnicę pomiędzy górotworem Sudetów a górami - na podstawie mapy opisuje położenie Polski na tle jednostek tektonicznych Europy

I. 6.	Wpływ zlodowaceń na rzeźbę Polski i Europy	▶ wyjaśnia, jak powstaje lodowiec ▶ wskazuje obszary występowania krajobrazu polodowcowego w Polsce ▶ wymienia kilka cech krajobrazu młodoglacjalnego	▶ rozpoznaje na ilustracji i na mapie typowe jeziora rynnowe i morenowe ▶ podaje cechy jezior morenowych i rynnowych ▶ w przybliżeniu określa czas ostatniego zlodowacenia na ziemiach polskich	▶ opisuje przebieg procesów erozji i akumulacji lodowcowej ▶ wyjaśnia proces powstawania form polodowcowych (moreny czołowej, sandru i pradoliny) oraz utworów polodowcowych (gliny i głazów narzutowych)	▶ wskazuje na mapie przebieg granicy ostatniego zlodowacenia ▶ odróżnia krajobraz młodo i staroglacjalny ▶ podaje przyczyny zaniku form polodowcowych na wyżynach	▶ wskazuje związek pomiędzy przebiegiem granic zlodowaceń a obszarami występowania krajobrazów staro i młodoglacjalnych ▶ wyjaśnia układ przestrzenny form polodowcowych: morena czołowa-sandr-pradolina
-------	---	---	---	--	---	---

N r	Temat	Wymagan ia				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Ucze ń				
I. 7.	Surowce mineralne Polski	▶ podaje kilka przy- kładów surowców mineralnych występujących w Polsce ▶ podaje przykłady zastosowania wy- branych surowców metalicznych, skalnych, chemicznych i energetycznych	▶ klasyfikuje surowce mineralne występujące w Polsce do czterech podstawowych grup: skalne, chemiczne, energetyczne i metaliczne	▶ wskazuje obszary występowania i eksploatacji wybranych surowców mineralnych w Polsce ▶ wyjaśnia różnicę między kopalinami a surowcami mineralnymi	▶ podaje przykłady surowców, których produkcja zapewnia Polsce samowystarczalno ść ▶ ocenia wpływ dostępności i wykorzystania wybranych surowców mineralnych na życie ludzi i gospodarkę	▶ opisuje powstawanie wybranych surowców mineralnych ▶ ocenia konsekwencje uzależnienia Polski od importu surowców energetycznych
Podsumowanie działu I						
II. 1.	Rzeki w Polsce i Europie	▶ wyjaśnia pojęcia: rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze, zlewisko ▶ wskazuje na mapie Wisłę i Odrę oraz podaje	▶ charakteryzuje wybrane walory przyrodnicze Wisły i Odry ▶ uzasadnia konieczność ochrony rzek i ich dorzeczy	▶ określa znaczenie gospodarcze Odry ▶ proponuje metody ochrony rzek i ich dorzeczy	▶ charakteryzuje reżim rzek w Polsce ▶ wyjaśnia, na czym polega regulacja rzek	▶ ocenia sposoby gospodarczego wykorzystania Wisły i Odry ▶ na mapie Polski wskazuje i nazywa kilkanaście rzek

		nazwy wybranych dopływów tych rzek				
II. 2.	Powodzie i ochrona przeciw- powodziowa	▶ wyjaśnia, czym jest powódź ▶ podaje przykłady przyczyn występowania powodzi ▶ wymienia kilka metod ochrony przeciwpowodziowej	▶ odróżnia powódź od wezbrania ▶ na podstawie map, danych liczbowych i innych materiałów źródłowych podaje konsekwencje wystąpienia powodzi	▶ uzasadnia stosowanie kilku wybranych metod ochrony przeciwpowodziowej ▶ wykazuje związek pomiędzy deforestacją a zagrożeniem powodziowym ▶ określa wpływ sztucznych zbiorników wodnych na występowanie i skutki powodzi	▶ klasyfikuje i wyjaśnia przyczyny naturalne i antropogeniczne powstawania powodzi ▶ przedstawia metody ochrony przeciwpowodziowej ▶ określa wpływ zabudowy obszarów zalewowych na występowanie i skutki powodzi	▶ dokonuje oceny zagrożeń powodziowych występujących na wybranym obszarze ▶ proponuje i uzasadnia dobór metod ochrony przeciwpowodziowej na wybranym obszarze

N r	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
II. 3.	Morze Bałtyckie	▶ wskazuje Morze Bałtyckie na mapie ▶ wymienia podstawowe cechy Morza Bałtyckiego ▶ nazywa państwa leżące nad Bałtykiem	▶ podaje przykłady organizmów słodko i słonowodnych zamieszkujących Morze Bałtyckie ▶ porównuje Morze Bałtyckie z innymi morzami	▶ wyjaśnia przyczyny niskiego zasolenia Morza Bałtyckiego ▶ prezentuje przykłady wpływu działalności człowieka na Morze Bałtyckie	▶ opisuje i wyjaśnia zróżnicowanie zasolenia Morza Bałtyckiego ▶ wskazuje na mapie i nazywa: Cieśniny Duńskie, Kattegat, Bałtyk Właściwy ▶ ocenia różne metody ochrony Morza Bałtyckiego i jego zasobów	▶ nazywa i wskazuje na mapie Głębię Landsort ▶ wyjaśnia genezę niskich i wysokich wybrzeży Bałtyku ▶ opisuje genezę Bałtyku, w tym epizody, kiedy Bałtyk był jeziorem
II. 4.	Gleby w Polsce	□ wymienia czynniki glebotwórcze □ podaje przykłady typów genetycznych gleb występujących w Polsce	□ opisuje etapy powstawania gleby □ wyjaśnia rolę wody i organizmów w powstawaniu gleby □ wskazuje typy genetyczne gleb, które są najbardziej rozpowszechnione	□ wyjaśnia wpływ rodzaju skały macierzystej na typ gleby (czarnoziemy, gleby brunatne, gleby bielcowe, rędziny) □ wykazuje związek pomiędzy	□ wskazuje na mapie (wybrane) obszary występowania gleb bielcowych, gleb brunatnych i płowych, rędzin, czarnoziemów i mad □ ocenia przydatność rolniczą różnych typów	□ rozpoznaje typ gleby na podstawie profilu glebowego (dotyczy gleb bielcowych, gleb brunatnych i płowych, rędzin, czarnoziemów i mad) □ nazywa główne poziomy na

			w Polsce	stosunkami wodnymi a typem gleby (mady)	gleb	profilu glebowym
II. 5.	Lasy w Polsce	☐ opisuje własnymi słowami różne funkcje lasu ☐ podaje przykłady gospodarczego wykorzystania lasu ☐ podaje przykłady społecznych i ekologicznych funkcji lasy	☐ rozróżnia rodzaje lasów w Polsce (na podstawie filmu, ilustracji lub w terenie)	☐ wyjaśnia rolę lasu w zachowaniu bioróżnorodności i regulowaniu stosunków wodnych	☐ opisuje skład gatunkowy lasów w Polsce ☐ podaje przyczyny degradacji lasów	☐ proponuje sposoby zrównoważonego gospodarowania zasobami leśnymi ☐ charakteryzuje zbiorowiska leśne (typy lasu), takie jak: grąd, bór, ols, łąg

N r	Temat	Wymagan ia				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Ucze ń				
II. 6.	Dziedzictwo przyrodnicze Polski i jego ochrona	☐ wskazuje na mapie wybrane parki narodowe w Polsce	☐ wskazuje na mapie większość parków narodowych w Polsce ☐ opisuje walory przyrodnicze wybranych parków narodowych	☐ w oparciu o przykłady opisuje różnorodność parków narodowych w Polsce ☐ podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody występujących na obszarze własnego regionu	☐ podaje przykłady obiektów przyrodniczych w Polsce, które są wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO	☐ wskazuje na mapie wszystkie parki narodowe w Polsce ☐ klasyfikuje parki narodowe zgodnie z przyjętymi kryteriami
Podsumowanie działu II						
III. 1.	Podział administracyjny i sąsiedzi Polski	☐ wskazuje na mapie i nazywa województwo, w którym mieszka ☐ nazywa i wskazuje na mapie kraje sąsiadujące z Polską	☐ wskazuje na mapie i nazywa kilka województw wraz z ich stolicami ☐ wskazuje na mapie przebieg granic Polski z poszczególnymi sąsiadami	☐ wyjaśnia, na czym polega trójstopniowy podział administracyjny ☐ wskazuje na mapie i nazywa większość województw wraz z ich stolicami	☐ podaje nazwy wszystkich województw i ich stolic oraz wskazuje je na mapie ☐ porównuje zadania i kompetencje jednostek samorządu terytorialnego na różnych	☐ wyjaśnia przesłanki stojące za przyjętym w Polsce podziałem administracyjnym

					szczegółach	
III. 2.	Rozmieszczenie ludności w Polsce	□ podaje przykłady czynników rozmieszczenia ludności w Polsce □ wyjaśnia, czym jest gęstość zaludnienia □ na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie ludności w Polsce	□ rozróżnia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozmieszczenia ludności w Polsce □ wskazuje regiony o najwyższej i najniższej gęstości zaludnienia	□ określa wpływ wysokości nad poziomem morza, układu sieci rzecznej, występowania surowców mineralnych, rozwoju miast i przemysłu na rozmieszczenie ludności w Polsce □ podaje wartość średniej gęstości zaludnienia w Polsce	□ szczegółowo wyjaśnia przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce □ porównuje średnią gęstość zaludnienia w Polsce i innych krajach europejskich □ na podstawie mapy porównuje rozmieszczenie ludności w Polsce i wybranym kraju europejskim	□ ocenia znaczenie poszczególnych czynników rozmieszczenia ludności w różnych regionach Polski □ porównuje trendy zmian gęstości zaludnienia w Polsce i innych krajach europejskich

N r	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
III. 3.	Zmiany liczby ludności	□ wyjaśnia znaczenie pojęć: przyrost naturalny, saldo migracji i przyrost rzeczywisty □ podaje przykłady czynników wpływających na wielkość współczynnika urodzeń i zgonów	□ określa przyczyny spadającej dzietności w Polsce i Europie □ na podstawie mapy opisuje przestrzenne zróżnicowanie przyrostu naturalnego w Polsce	□ charakteryzuje zmiany liczby ludności w Polsce □ oblicza przyrost naturalny Polski i wybranej jednostki administracyjnej	□ wyjaśnia zależność pomiędzy starzeniem się ludności a wzrostem współczynnika zgonów □ opisuje skutki starzenia się ludności Polski	□ prognozuje przyszłe zmiany liczby ludności w Polsce, biorąc pod uwagę czynniki społeczne, demograficzne, gospodarcze i polityczne □ opisuje zmiany salda migracji w Polsce w ostatnich kilkudziesięciu latach
	Struktura płci i wieku ludności	□ odczytuje wartości z piramidy demograficznej □ na podstawie danych opisuje zmiany współczynnika urodzeń i zgonów oraz przyrostu naturalnego w Polsce w ostatnich kilkudziesięciu	□ opisuje kształt z piramidy demograficznej □ na podstawie piramidy demograficznej opisuje strukturę ludności w Polsce	□ interpretuje kształt piramidy demograficznej □ wyjaśnia, czym są wyż i niż demograficzny □ wyjaśnia różnice w strukturze demograficznej ludności Polski w różnych grupach wiekowych	□ porównuje struktury wieku różnych państw na podstawie piramid demograficznych □ podaje przyczyny występowania w Polsce kolejnych wyżów i niżów demograficznych	□ identyfikuje związki pomiędzy przeszłymi trendami demograficznymi a kształtem piramidy demograficznej □ ocenia wyzwania demograficzne stojące przed Polską i Europą, będące skutkiem starzenia się

		latach				ludności
III. 5.	Przyczyny i skutki migracji i zagranicznych	☐ wyjaśnia, czym jest migracja ☐ podaje przyczyny migracji zagranicznych ☐ odczytuje z mapy nazwy krajów zamieszkałych przez skupiska polskiej diaspory	☐ podaje przykłady migracji wewnętrznych i zagranicznych ☐ odróżnia imigrację od emigracji	☐ podaje przykłady przyrodniczych, społecznych i ekonomicznych przyczyn migracji ☐ na podstawie danych opisuje wielkość współczesnych migracji z i do Polski	☐ opisuje rozmieszczenie polskiej diaspory na świecie ☐ podaje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków migracji w Polsce i Europie ☐ podaje rzeczowe argumenty w dyskusji na temat skutków migracji	☐ ocenia pozytywne i negatywne skutki emigracji z Polski i powstania polskiej diaspory na świecie ☐ przyjmuje różne punkty widzenia w ocenie skutków imigracji do Polski i emigracji z Polski

N r	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
III. 6.	Kulturowe zróżnicowanie mieszkańców	- wymienia cechy struktury narodowościowej ludności w Polsce - podaje przykłady mniejszości narodowych mieszkających w Polsce - opisuje strukturę wyznaniową ludności Polski	dokonuje krótkiej charakterystyki wybranych religii wyznawanych w Polsce	- wyjaśnia różnicę pomiędzy narodowością i obywatelstwem - opisuje zmiany w strukturze narodowościowej Polski po II wojnie światowej	podaje przykłady mniejszości etnicznych mieszkających w Polsce	- prezentuje aktualnie zachodzące zmiany struktury narodowościowej i wyznaniowej ludności Polski - wyjaśnia różnicę pomiędzy mniejszością narodową i etniczną
Podsumowanie działu III						
IV. 1.	Struktura zatrudnienia ludności	- podaje nazwy trzech głównych sektorów gospodarki - na podstawie danych porównuje strukturę wykształcenia Polski i innych krajów	- układa sektory gospodarki Polski w porządku rosnącym pod względem wielkości zatrudnienia - wykazuje się świadomością związku występującego pomiędzy poziomem wykształcenia	- omawia strukturę zatrudnienia ludności w poszczególnych sektorach gospodarki w Polsce - wyjaśnia przyczyny zmian struktury wykształcenia ludności w Polsce - wyjaśnia	- podaje wartości liczbowe opisujące strukturę zatrudnienia ludności w Polsce - na podstawie własnej wiedzy porównuje strukturę zatrudnienia ludności Polski i innych krajów	- ocenia potencjał rozwojowy Polski przez pryzmat zmian w strukturze wykształcenia ludności - prognozuje przyszłe zmiany struktury wykształcenia i zatrudnienia ludności w Polsce i Europie

			a możliwością znalezienia pracy	przyczyny zmian struktury zatrudnienia ludności w Polsce		
--	--	--	---------------------------------------	--	--	--

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
IV. 2.	Wpływ zmian politycznych i gospodarczych na strukturę zatrudnienia	☐ wyjaśnia, czym jest bezrobocie	☐ na podstawie źródeł opisuje przemiany rynku pracy na przykładzie wybranych miast w Polsce	☐ wyjaśnia przyczyny zmian w strukturze zatrudnienia w wybranych miastach zachodzące po transformacji gospodarczej ☐ określa warunki uznania danej osoby za bezrobotną	☐ wyjaśnia przyczyny i skutki wzrostu znaczenia sektora usługowego w Polsce ☐ na podstawie materiałów określa wpływ pandemii Covid 19 na rynek pracy w Polsce i Europie	☐ uwzględniając przemiany demograficzne zachodzące w Polsce, prognozuje przyszłe zmiany w poziomie bezrobocia
IV. 3.	Urbanizacja w Polsce i Europie	☐ wyjaśnia własnymi słowami, czym jest urbanizacja ☐ na podstawie mapy opisuje zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w Polsce ☐ na podstawie wykresu porównuje liczbę mieszkańców największych miast	☐ podaje przykładowe aspekty urbanizacji ☐ na podstawie wykresu porównuje zmiany wskaźnika urbanizacji w Polsce i w innych krajach ☐ na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie miast w Polsce	☐ rozróżnia poszczególne aspekty urbanizacji: formalny, demograficzny, społeczny, przestrzenny, ekonomiczny	☐ wykazuje związki pomiędzy różnymi aspektami urbanizacji ☐ rozróżnia aglomerację monocentryczną i konurbację ☐ podaje nazwy województw o najwyższym i najniższym wskaźniku urbanizacji	☐ na podstawie własnej wiedzy porównuje zmiany i poziom wskaźnika urbanizacji w Polsce i w innych krajach ☐ podaje warunki, jakie musi spełniać wieś w Polsce, aby wystąpić o nadanie statusu miasta

		w Polsce				
IV. 4.	Czynniki rozwoju miast w Polsce	☐ podaje przykłady cech miast decydujących o ich rozwoju ☐ podaje przykłady funkcji pełnionych przez jednostki osadnicze	☐ przyporządkowuje główne czynniki rozwoju do największych miast w Polsce	☐ wyjaśnia wpływ niektórych funkcji miast w Polsce na ich rozwój	☐ na wybranych przykładach omawia czynniki rozwoju miast w Polsce ☐ porównuje czynniki decydujące o rozwoju różnych miast	☐ na przykładach określa zmiany funkcji miast w Polsce ☐ określa współczesne kierunki rozwoju miast w Polsce

N r	Temat	Wymagan ia				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Ucze ń				
IV. 5.	Zmiany w strefach podmiejskie h – suburbaniza cja	□ podaje cechy środowiska geograficznego i opisuje warunki życia w centrum dużego miasta i w strefie podmiejskiej □ wymienia kilka przyczyn przenoszenia się mieszkańców do strefy podmiejskiej	□ na podstawie map, fotografii oraz danych liczbowych wskazuje zmiany zachodzące w wybranej strefie podmiejskiej □ wymienia przykłady nowych kierunków działalności gospodarczej i zagospodarowania terenu w strefie podmiejskiej	□ na podstawie materiałów opisuje i wyjaśnia kierunki migracji między peryferiami regionu, strefą podmiejską i miastem □ wyjaśnia przyczyny przenoszenia niektórych działalności gospodarczych do strefy podmiejskiej	□ identyfikuje i wyjaśnia zmiany w zakresie użytkowania i zagospodarowania terenu oraz stylu zabudowy na wybranych przykładach stref podmiejskich □ opisuje i wyjaśnia zmiany demograficzne zachodzące w strefach podmiejskich □ podaje własną definicję pojęcia suburbanizacja	□ dokonuje krytycznej oceny zmian środowiska geograficznego w strefach podmiejskich dużych miast □ prognozuje przyszłe kierunki rozwoju stref podmiejskich

N r	Temat	Wymagan ia				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Ucze ń				
V. 1.	Czynniki rozwoju rolnictwa	☐ podaje przykłady przyrodniczych i pozaprzyrodniczych czynników rozwoju rolnictwa ☐ na podstawie wykresu opisuje strukturę gleb w Polsce ze względu na ich przydatność dla rolnictwa ☐ wskazuje elementy klimatu i ukształtowania powierzchni Polski sprzyjające rozwojowi rolnictwa	☐ na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie obszarów o najbardziej sprzyjających warunkach dla rozwoju rolnictwa w Polsce ☐ na podstawie danych lub wykresu porównuje wielkość gospodarstw rolnych w Polsce i w innych krajach ☐ wymienia przykłady działań mających na celu poprawę wydajności rolnictwa w Polsce	☐ wyjaśnia wpływ wielkości gospodarstwa na możliwości zwiększenia wydajności produkcji rolnej ☐ ocenia warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa w Polsce	☐ ocenia warunki pozaprzyrodnicze dla rozwoju rolnictwa w Polsce ☐ porównuje zużycie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin w Polsce i w innych krajach ☐ wyjaśnia wpływ wieku i wykształcenia rolników na proces unowocześniania produkcji rolnej w Polsce	☐ dokonuje całościowej oceny warunków dla rozwoju rolnictwa w poszczególnych regionach Polski ☐ podaje nazwy regionów w Polsce o najbardziej sprzyjających warunkach dla rozwoju rolnictwa

V. 2.	Uprawa roślin i chów zwierząt w Polsce	□ podaje przykłady roślin uprawianych w Polsce □ podaje przykłady zwierząt, których chów prowadzi się w Polsce □ podaje przykłady wpływu warunków przyrodniczych na kierunki produkcji rolnej	□ na podstawie diagramu opisuje strukturę zasiewów w Polsce □ podaje przykłady wykorzystania głównych produktów rolnych wytwarzanych w Polsce	□ na podstawie map opisuje rozmieszczenie poszczególnych upraw, chowu bydła i trzody chlewnej w Polsce □ rozpoznaje główne rośliny uprawiane w Polsce	□ wykazuje związek między zróżnicowaniem warunków przyrodniczych rozwoju rolnictwa w różnych regionach Polski a specjalizacją poszczególnych regionów w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej	□ na podstawie własnej wiedzy opisuje rozmieszczenie upraw i chowu zwierząt w Polsce □ określa wymagania środowiskowe roślin uprawianych w Polsce
-------	---	---	--	--	---	--

N r	Temat	Wymagan ia				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Ucze ń				
V. 3.	Warunki rozwoju gospodarki energetycznej	□ podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych surowców energetycznych wykorzystywanych w Polsce □ wymienia wady i zalety węgla kamiennego i brunatnego jako surowców energetycznych	□ na podstawie materiałów podaje przykłady związków warunków naturalnych z kierunkami rozwoju energetyki □ dokonuje podziału czynników rozwoju energetyki na przyrodnicze i pozaprzyrodnicze	□ na wybranych przykładach uzasadnia rozwój energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii w Polsce □ wyjaśnia związek pomiędzy warunkami pozaprzyrodniczymi a kierunkami rozwoju energetyki	□ określa warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające lub ograniczające produkcję energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych w województwie łódzkim i pomorskim □ wyjaśnia, na czym polega transformacja energetyczna, którą przechodzi Polska i inne kraje europejskie	□ samodzielnie wyszukuje informacje dotyczące warunków rozwoju energetyki w swoim regionie □ dokonuje oceny warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych rozwoju energetyki w swoim regionie
V. 4.	Przemiany przemysłu w Polsce	□ wymienia przykłady produktów przemysłowych wytwarzanych w Polsce □ wyjaśnia, czym jest przemysł □ na podstawie danych lub	□ dokonuje podziału przemysłu na wydobywczy i przetwórczy □ podaje przykłady zmian, jakie zaszły w polskim przemyśle w	□ na podstawie materiałów dokonuje ogólnej charakterystyki sektora przemysłowego w Polsce przed rokiem 1989 oraz obecnie	□ wyjaśnia, na czym polega prywatyzacja i zmiana struktury przemysłu w Polsce □ dyskutuje na temat skutków przemian	□ wyjaśnia związek pomiędzy poziomem rozwoju przemysłu a ogólnym poziomem rozwoju gospodarczego

		wykresu opisuje zmiany wielkości produkcji wybranych towarów w Polsce	ostatnich 30 latach	☐ określa udział przemysłu w wytwarzaniu PKB w Polsce	przemysłu w Polsce, podając rzeczowe argumenty	Polski ☐ prognozuje przyszłe kierunki przemian przemysłu w Polsce
V. 5.	Przemysł zaawansowanych technologii	☐ wyjaśnia pojęcie przemysłu zaawansowanych technologii ☐ podaje przykłady produktów przemysłu zaawansowanych technologii, które są wykorzystywane w codziennym życiu	☐ podaje wybrane cechy przemysłu zaawansowanych technologii ☐ określa pozycję, jaką produkty przemysłu zaawansowanych technologii zajmują w Polskim eksporcie	☐ ocenia poziom innowacyjności polskiej gospodarki na tle innych krajów europejskich ☐ na podstawie danych porównuje poziom robotyzacji produkcji przemysłowej w Polsce i w innych krajach	☐ wyjaśnia pojęcie klastra przemysłu wysokich technologii ☐ na wybranych przykładach opisuje zmiany produkcji towarów zaawansowanych technologii w Polsce	☐ dokonuje pełnej charakterystyki przemysłu wysokich technologii ☐ podaje przykłady dziedzin naukowych powiązanych z przemysłem zaawansowanych technologii
Podsumowanie działu V						

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
VI. 1.	Rola usług w gospodarce Polski	☐ podaje przykłady firm i zawodów należących do sektora usługowego ☐ wyjaśnia rolę usług w swoim codziennym życiu	☐ podaje przykłady usług materialnych i niematerialnych ☐ wyjaśnia wpływ usług na działanie przedsiębiorstw	☐ podaje przykłady wpływu usług na funkcjonowanie rolnictwa i przemysłu ☐ ocenia własne szanse na podjęcie pracy w przyszłości w sektorze usługowym	☐ określa udział usług w wytwarzaniu PKB Polski ☐ wyjaśnia wpływ dostępności usług na jakość życia mieszkańców	☐ podaje przykłady usług należących do czwartego sektora gospodarki ☐ ocenia rolę usług należących do czwartego sektora gospodarki dla rozwoju gospodarczego Polski
VI. 3.	Wpływ sieci transportowej na lokalizację przedsiębiorstw	☐ podaje przykłady przedsiębiorstw, których lokalizacja zależy od bliskości szlaków transportowych	☐ wyjaśnia, czym jest centrum logistyczne ☐ na podstawie map określa zmiany w zagospodarowaniu obszarów położonych w pobliżu ważnych szlaków komunikacyjnych ☐ wymienia przykłady produktów wytwarzanych w rafinerii ropy naftowej	☐ wyjaśnia korzyści wynikające z lokalizacji przedsiębiorstw w pobliżu szlaków transportowych ☐ na wybranym przykładzie określa znaczenie portu morskiego dla rozwoju przedsiębiorstw, w tym zakładów przemysłowych	☐ wyjaśnia na przykładach związek pomiędzy transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych	☐ na podstawie dostępnych materiałów dokonuje oceny dowolnego obszaru w Polsce pod kątem warunków lokalizacji nowych inwestycji przemysłowych i usługowych ze względu na dostępność komunikacyjną

VI. 5.	Walory turystyczne Polski	□ podaje kilka przykładów przyrodniczych i kulturowych walorów turystycznych Polski □ rozpoznaje na fotografiach wybrane walory (atrakcje) turystyczne Polski	□ wyjaśnia, czym jest walor turystyczny □ podaje przykłady walorów turystycznych Polski, które sprzyjają rozwojowi turystyki kwalifikowanej	□ ocenia atrakcyjność walorów turystycznych Polski □ korzysta z różnorodnych źródeł w celu pogłębienia wiedzy na temat wybranych walorów turystycznych	□ proponuje trasę wycieczki tematycznej ukazującej określony typ walorów turystycznych w Polsce □ prezentuje wybrane walory turystyczne Polski, zwracając uwagę na konieczność ich ochrony	□ wymienia ponad dziesięć obiektów położonych w Polsce, które wpisano na listę światowego dziedzictwa UNESCO □ charakteryzuje wybrane obiekty umieszczone na liście UNESCO
-------------------	--	--	--	---	---	---

N r	Temat	Wymagan ia				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Ucze ń				
VI. 6.	Turystyka nad Bałtykiem i w Małopolsce	☐ podaje przykłady walorów turystycznych Pobrzeży Bałtyku i Małopolski ☐ opisuje własne wrażenia z wycieczek turystycznych po Polsce ☐ na podstawie diagramów opisuje zmiany liczby turystów nad Bałtykiem	☐ wyjaśnia, dlaczego wybrane walory przyrodnicze przyciągają turystów do Małopolski i na Pobrzeża Bałtyku ☐ na podstawie materiałów udowadnia, że Kraków jest turystyczną stolicą Polski	☐ na podstawie mapy tematycznej opisuje zróżnicowanie liczby udzielonych noclegów w nadbałtyckich gminach ☐ porównuje atrakcyjność turystyczną wybranych miejsc i obiektów w Małopolsce	☐ dokonuje wieloaspektowej analizy walorów turystycznych Małopolski i Pobrzeży Bałtyku ☐ określa wpływ walorów przyrodniczych Pobrzeży Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach	☐ odszukuje informacje dotyczące walorów turystycznych oraz ruchu turystycznego wybranego regionu Polski ☐ projektuje zarys strategii rozwoju turystyki w tym regionie
Podsumowanie działu VI						
VII. 1.	Własny region – środowisko przyrodnicze	☐ wskazuje położenie swojego regionu geograficznego na mapie Polski ☐ na podstawie mapy opisuje położenie oraz sąsiedztwo regionu, w którym mieszka	☐ charakteryzuje wybrane elementy środowiska przyrodniczego regionu na podstawie materiałów, w tym map tematycznych	☐ charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy ☐ przedstawia w dowolnej formie przyrodnicze walory regionu	☐ wyjaśnia zasady wyznaczania regionów geograficznych ☐ rozpoznaje skały występujące we własnym regionie	☐ wykazuje zależności między elementami środowiska geograficznego na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu

VII. 2.	Własny region – mieszkańcy i walory kulturowe	☐ odróżnia walory kulturowe od walorów przyrodniczych regionu	☐ podaje przykłady walorów kulturowych regionu (stroje, gwara, potrawy, tradycje itp.)	☐ przedstawia w dowolnej formie kulturowe walory regionu	☐ określa, gdzie w regionie znajdują się siedziby jego władz	☐ opisuje przykłady walorów kulturowych regionu (stroje, gwara, potrawy, tradycje itp.)
--------------------	--	---	--	--	--	---

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
VII. 3.	Własny region – dominujące cechy gospodarki	☐ podaje przykłady produktów wytwarzanych w regionie ☐ określa dominujące kierunki rozwoju gospodarczego regionu	☐ na podstawie map tematycznych opisuje rozmieszczenie upraw w regionie ☐ na podstawie map tematycznych opisuje rozmieszczenie zakładów przemysłowych w regionie	☐ określa warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa, przemysłu i usług w regionie	☐ określa cechy i kierunki specjalizacji rolnictwa regionu ☐ podaje przykłady zakładów przemysłowych i ich produktów, z których jest znany region	☐ na podstawie wyszukanych informacji prezentuje przemiany gospodarcze regionu ☐ prognozuje przyszłe kierunki rozwoju regionu
VII. 4.	Wycieczka krajoznawcza po regionie	☐ podaje podstawowe zasady bezpieczeństwa obowiązujące w czasie przygotowania i przeprowadzania wycieczek krajoznawczych	☐ dobiera odpowiednią mapę do realizacji wycieczki krajoznawczej	☐ dostosowuje długość i stopień trudności trasy do możliwości i oczekiwań uczestników wycieczki	☐ projektuje trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie na podstawie wyszukanych źródeł informacji	☐ na podstawie samodzielnie zebranych informacji przekazuje wiadomości dotyczące odwiedzanych miejsc

VII. 6.	Mała ojczyzna – moje miejsce na Ziemi	- określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym - docenia własną rolę w kształtowaniu małej ojczyzny	przedstawia w dowolnej formie atrakcyjność małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania, pracy, nauki, rozrywki	rozpoznaje w terenie główne obiekty charakterystyczne i decydujące o atrakcyjności małej ojczyzny	- porównuje zasięg i wielkość swojej małej ojczyzny z małymi ojczyznami członków rodziny czy kolegów - wyjaśnia przyczyny różnego postrzegania najbliższego otoczenia przez różne osoby	na podstawie własnych obserwacji terenowych projektuje działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności
Podsumowanie działu VII						

